

EVALUERING AF PROJEKT

Hashgrupper på center for kompetence og beskæftigelse

Resultater af to hashgruppeforløb for unge ledige
Individuelle ungesamtaler & kompetenceudvikling af medarbejdere

En indsats under Københavns Kommunes "BIF, SUF, SOF – strategi"
Projekt "Din Sundhed – Din Fremtid", oktober 2013

Viknr Center for Unge og Misbrug, U-turn og
Viden- og Kompetencecenter – Unge og Rusmidler, Københavns kommune
ckb center for kompetence og beskæftigelse

Indhold

1. Resumé.....	s. 3
2. Om evalueringen.....	s. 4
3. Projektets baggrund.....	s. 5
4. Projektets mål.....	s. 6
5. Projektets målgruppe.....	s. 6
6. Projektets tilrettelæggelse og indhold	s. 7
7. Deltagerne i de to hashgruppeforløb.....	s. 10
8. Fremmødet i gruppen	s. 12
9. Resultater og effekt af hashgruppeforløbet.....	s. 12
Udviklingen i deltagernes rusmiddelforbrug	s. 12
Udvikling i forbruget af andre illegale stoffer.....	s. 15
Udviklingen i deltagernes beskæftigelsessituation.....	s. 15
Brobygning til rådgivning/behandling.....	s. 16
10. Deltagernes oplevelse af forandringer.....	s. 16
11. Deltagernes oplevelse af gruppeforløbet.....	s. 18
12. Deltagervurdering af tema- og kursusdage.....	s. 19
13. Konklusion	s. 21
14. anbefalinger fra projektstyregruppen	s. 22

”Nu er der mere overskud, man tænker anderledes over tingene og føler, man rykker sig for hver gang, hver tirsdag til tirsdag - der er fremskridt, og der er lys for enden af tunnelen.” (udsagn fra ung i hashgruppe på ckb)

1. Resumé

Projektet "Hashgrupper på Center for kompetence og beskæftigelse" er en indsats under projektet "Din Sundhed - Din Fremtid", som er et led i Københavns Kommunes "BIF, SUF, SOF strategi". Projektet er medfinansieret af Sundhedsstyrelsens Satspulje "Styrket sundhedsindsats for socialt udsatte og sårbare grupper".

Hashgruppeprojektet blev gennemført i samarbejde mellem Center for Unge og Misbrug og Center for kompetence og beskæftigelse (ckb) og bestod af to gruppeforløb med i alt 17 unge kontanthjælpsmodtagere, der havde et problematisk forbrug af hash og andre illegale stoffer. De to forløb omfattede hver 7 gruppemøder, individuelle samtaler, et gensynsmøde samt mulighed for brobygning til yderligere rådgivning eller behandling. Forud for hashgruppeforløbene blev der gennemført temadage og kurser for ckb's medarbejdere og arrangementer, hvor der blev informeret om tilbuddet.

Erfaringerne fra projektet viser, at der blandt ckb's unge var et væsentligt behov for denne indsats, og at langt de fleste af deltagerne havde stort udbytte af forløbet. Således stoppede 3 helt deres forbrug af illegale rusmidler og 11 reducerede forbruget markant. Samtidig oplevede 12 deltagere væsentlige forbedringer i deres tilknytning og forankring i uddannelse og arbejde.

Projektforløbet gav desuden vigtige erfaringer, der kan bruges, når lignende indsatser skal organiseres, forankres og gennemføres. Projektet har vist, at placeringen af indsatsen, tæt på de unges hverdag, gør det muligt at rekruttere unge, der ikke ellers ville have søgt behandling for deres rusmiddelforbrug.

Erfaringen viser, at rekrutteringen tager tid, og at det er afgørende, at medarbejderne indgår i arbejdet med at motivere de unge til at deltage. Det var således en styrke at undervisere og vejledere gennem kompetenceudviklingen fik større viden om opsporing og tidlig indsats, og om hvordan man kan tage den første snak med de unge om rusmidlerne.

Det var samtidig en stor styrke, at indsatsen blev tilrettelagt og gennemført i tæt samspil mellem en gruppeleder med erfaring fra rusmiddelbehandling og en gruppeleder forankret lokalt i organisationen – tæt på målgruppen.

Indsatsen indfrie i fuld udstrækning projektets mål om at hjælpe de unge ledige til at reducere eller stoppe deres forbrug af rusmidler, samt at øge deres chancer for at komme videre i arbejde eller uddannelse. Det kan imidlertid også konstateres at målgruppen for indsatsen havde lige så stort behov for behandling som de unge, der er indskrevet i Center for Unge og Misbrugs tilbud. En del af deltagerne havde således også et stort rusmiddelforbrug ved gruppeafslutningen, selvom de havde reduceret forbruget væsentligt under forløbet. Målet om at støtte disse unge til yderligere behandling blev kun delvist indfriet. 6 unge fortsatte i rådgivning/behandling efter gruppeforløbet, men det vurderes at endnu flere af deltagerne havde behov for at reducere yderligere og fastholde de betydningsfulde forandringer.

Der peges derfor på at tilpasse fremtidige gruppeforløb efter målgruppens behov og hermed tilrettelægge indsatsernes længde, intensitet og arbejdet med brobygning efter forholdene på den enkelte institution.

2. Om evalueringen

Denne evaluering redegør for resultater og erfaringer fra projektets indsatser og giver et nærmere indblik i indsatsernes effekter for de unge samt i de unges oplevelse af forløbet. Evalueringen er baseret på information fra de unge, der har deltaget i hashgrupperne, fra ckb medarbejdere og nøglepersoner (udpegede undervisere, mentorer og vejledere) samt fra de to gruppeledere (én fra Center For Unge og Misbrug og én fra ckb), der forestod forløbene. Data er indsamlet via spørgeskemaer og interviews.

De unge

De unge udfyldte et kort spørgeskema ved henholdsvis gruppestart, slut og tre måneder efter gruppeforløbet. Her gav de oplysninger om deres aktuelle hashforbrug. Ved gruppernes afslutning samt i det opfølgende skema, tre måneder efter gruppeafslutning, blev de unge desuden spurgt om deres eventuelle fortsatte tilknytning til ckb eller andre beskæftigelses- og uddannelses tilbud samt om de eventuelt var kommet i videre rusmiddelbehandling.

I tillæg fik de unge, efter hvert gruppemøde, udleveret to enkle spørgeskemaer, der dels undersøgte deres oplevelse af gruppemødet, dels deres generelle velbefindende. Svarene blev brugt til at vurdere gruppemøderne fra gang til gang samt som pejling på deltagernes personlige udvikling i forløbet. Spørgeskemaerne blev suppleret af interviews med de unge i forbindelse med afslutningen af gruppeforløbet.

Ckb medarbejderne og nøglepersoner

Medarbejderne udfyldte et spørgeskema i forbindelse med projektets temadag og de kursusdage, de deltog i. Desuden indgår resultaterne af et interview med en af nøglepersonerne fra ckb.

Projektgruppen

Projektgruppen, der bestod af to "gruppeledere", lavede løbende opsamlinger og gjorde status over resultater og læringspunkter. Disse registreringer er anvendt i evalueringen sammen med 2 interviews, der blev afholdt i slutningen af projektføreløbet.

I det følgende præsenteres først projektets baggrund, formål og målgruppe. Dernæst beskrives projektets tilrettelæggelse samt resultaterne af hashgruppeforløbene. Endelig gøres der rede for de unges oplevelse af forløbet samt ckb-medarbejdernes tilbagemeldinger på kompetenceudviklingsindsatserne.

Sidst fremgår konklusioner og der gives anbefalinger med henblik på tilrettelæggelse af eventuelle lignende indsatser.

3. Projektets baggrund

Ckb (Center for kompetence og beskæftigelse) er et center for unge under 30 år, der gennem kurser, afklaringsforløb, praktik m.m. hjælper unge kontanthjælpsmodtagere til at komme i uddannelse eller arbejde.¹

På ckb har man erfaret, at en del unge har problemer med rusmidler, herunder særligt hash, og at de unges rusmiddelforbrug ofte kan stå i vejen for at gennemføre en uddannelse eller fastholde beskæftigelse. Ckb samarbejder derfor løbende med kommunens tilbud inden for rusmiddelbehandling - blandt andre U-turn, under Center For Unge og Misbrug. U-turn har således jævnligt unge, der er tilknyttet ckb, i rådgivning og behandling.²

Erfaringer har vist at det, for mange unge, er vanskeligt selv at opsøge hjælp – f.eks. i U-turn. Ledelse og medarbejderne på ckb havde derfor et ønske om at kunne tilbyde de unge hjælp i eget regi, i lokaler på centret.

Tværgående indsats

Muligheden for at etablere og afprøve et sådant tilbud om hjælp til de unge på ckb opstod i regi af *"En fælles strategi for udsatte og syge borgere i BIF, SUF og SOF"* i Københavns Kommune. Et centralt mål i denne fælles strategi mellem Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF), Sundheds- og Omsorgsforvaltningen (SUF) og Socialforvaltningen (SOF) er bl.a. at *"at fremme sundheden og beskæftigelsen for ledige københavnere med et særligt fokus på de mest udsatte ledige"* og herunder at *"hjælpe dem til at fastholde eller opnå beskæftigelse"*.³

Den 6. januar 2012 besluttede BIF, SUF, SOF- styregruppen, som led i udmøntningen af den fælles strategi, at gennemføre og indhente erfaringer fra to hashgruffeforløb for unge ledige på ckb. Indsatsen blev realiseret med støtte fra Sundhedsstyrelsens Satspulje *"Styrket sundhedsindsats for socialt udsatte og sårbare grupper"*. Indsatsen blev forankret i SOF med Center for Unge og Misbrug som projektansvarlig.

¹ De unge på ckb deltager i forskellige praktiske og teoretiske kompetencegivende kurser, afklaringsforløb og studieforberedelse. Desuden tilbyder Ckb virksomhedspraktik, hvor de unge får arbejdspladserfaring og får styrket faglige, sociale og personlige kompetencer. Se mere på www.kk.dk.

² U-turn, under Center for Unge og Misbrug, tilbyder åben anonym rådgivning og længerevarende forløb, individuelt eller i grupper, hvor unge under 25 år kan få hjælp til at gøre noget ved deres forbrug af stoffer. U-turn er også et tilbud til forældre og andre pårørende samt til fagfolk, der arbejder med unge. Se mere på www.uturn.dk.

³ Se *"En fælles strategi for udsatte og syge borgere i BIF, SUF og SOF"*

Projektet blev planlagt og gennemført i tæt samarbejde mellem ledere og medarbejdere i U-turn og ckb. Projektperioden forløb fra december 2012 til primo september 2013.

4. Projektets mål

Ved projektets opstart formulerede BIF, SUF, SOF-styregruppen denne ramme for projektet:

”Som led i strategien vil SOF udvikle ”Hashgrupper” til unge ledige. Der arbejdes med at mindske/stoppe misbrug af hash og rusmidler i det omfang, de er en barriere for beskæftigelse og/eller den mentale sundhed. Formålet med indsatsen er, at øge chancerne for at komme i beskæftigelse eller uddannelse.”

Projektets konkrete resultatmål blev herefter udformet i samspil mellem ckb og Center for Unge og Misbrug.

Mål for de to hashgrufforløb

De unge der deltager i gruppeforløbet skal:

- *Ophøre/væsentligt reducere deres forbrug af hash og andre rusmidler*
- *Forankres i en meningsfuld hverdag (uddannelse, arbejde mm.)*

Gennem gruppeforløb og samtaler skal de unge blive:

- *Klogere på sig selv og hashen og dens betydning for deres liv*
- *Motiverede til forandring (reducere, stoppe og fastholde et stop i forbruget af rusmidler)*
- *Bedre rustet til at komme i gang med /deltage stabilt i uddannelse/arbejde*
- *Støttet til eventuel yderligere behandling*

Øvrige mål

Projektet skal:

- *Give ckb’s medarbejdere indsigt i rusmiddelrelaterede problematikker og forskellige handlemuligheder for opsporing og tidlig indsats.*
- *Gøre det lettere og mere naturligt for medarbejderne at tale med unge om rusmidler.*

Målet med at flytte behandlingstilbuddet ”ud til de unge” var også at gøre hjælpen let tilgængelig samt at modvirke myter og fordomme om rusmiddelbehandling.

5. Projektets målgruppe

Projektets primære målgruppe er unge mellem 18-24 år, aktiveret i ckb (matchgruppe 1 og 2), der oplever:

- At de har et problematisk brug af primært hash, samt eventuel andre illegale stoffer
- At være i risiko for tilbagefald efter for nyligt at have reduceret eller ophørt deres forbrug

Den sekundære målgruppe er medarbejdere ved ckb – undervisere og nøglepersoner - som dels skal medvirke ved rekruttering af unge til hashgrupperne, dels opnå en generel opkvalificering med henblik på at opspore og forebygge rusmiddelproblemer fremadrettet.

6. Projektets tilrettelæggelse og indhold

Projektet blev tilrettelagt og afviklet som et forløb med fire indsatser:

Planlægning

- **December 2012**

Etablering af projektgruppe bestående af to "gruppeledere" (en vejleder fra ckb og en behandler fra U-turn). De to forestår hashgrupperne og projektets øvrige aktiviteter.

Styring og planlægning understøttes af en lokal styregruppe med ledelsesrepræsentanter fra ckb og U-turn. U-turn er ansvarlig for oplæring, styring og koordinering af projektindsatserne samt for afrapportering og evaluering.

Kompetence udvikling

- **Januar - april 2013**

En halv temadag for alle ckb-medarbejdere samt en hel kursusdag for nøglepersoner.

Gruppeleder fra ckb deltager i et tredages kursus i U-turn med fokus på samtaleteknikker og viden om unge og rusmidler.

Rekruttering og samarbejde

- **Januar - maj 2013**

Information om hashgrupperne til ckb's medarbejdere (på temadag, kursusdag, via intranettet samt mails).

To informationsmøder for kursisterne på ckb.

Hashgrupper & individuelle samtaler

- **Februar - september 2013**

Individuelle afklarende samtaler med alle interesserede inden gruppestart.

Gruppenforløb (7 gruppemøder af ca. 3 timers varighed i lokaler på ckb) I forbindelse med gruppemøderne afholdes to "ud af huset aktiviteter".

Individuelle samtaler afholdes undervejs og gensynsmøde afholdes 3 måneder efter gruppeafslutning.

Rammer og planlægning

I planlægningsfasen blev projektets organisering etableret. For at understøtte et tæt samarbejde og sikre nærhed til de unge, delte U-turns medarbejder kontor med vejlederen på ckb to dage om ugen i hele projektperioden. I projektforløbet blev der desuden afholdt 4 møder i projektets lokale styregruppe, der bestod af ledelsesrepræsentanter fra ckb og Center for Unge og Misbrug samt de to gruppeledere.

Kompetenceudvikling

Ved projektopstarten blev indhold og mål aftalt for henholdsvis en halv temadag for alle ckb's medarbejdere og en kursusdag for projektets nøglepersoner.

En halv temadag for alle ckb-medarbejdere

Formålet med den halve temadag for alle medarbejdere var at:

- Sætte fokus på tidlig indsats og tidlig opsporing af unge med rusmiddelproblemer
- Formidle viden om unge og rusmidler
- Give input til, hvordan man kan indgå i dialog med de unge om rusmidler

Desuden var der fokus på medarbejdernes rolle i arbejdet med at motivere og rekruttere til deltagelse i hashgrupperne. Udgangspunktet var at møde de unge med nysgerrighed og drøfte rusmiddelrelaterede problemstillinger i et anerkendende perspektiv.

Kursusdag for nøglepersoner

På kursusdagen for nøglepersonerne fik deltagerne mere viden om unge og rusmidler og afprøvede teknikker og metoder, der kan anvendes i samtaler med de unge. Der var fokus på at "forstå og forstyrre" de unge og igangsætte nye tanker, der motiverer til forandring. Der blev bl.a. arbejdet med tilgangen til unge på forskellige "motivationsniveauer" – de uafklarede unge, de ambivalente og de motiverede unge. Udgangspunktet var den anerkendende og løsningsfokuserede tilgang, der udgør projektets metodiske ståsted.

Ckb-gruppelederen havde allerede, inden projektets start, kompetencer inden for samtaler med unge, men fik med deltagelsen i det tredages kursus i U-turn mulighed for yderligere fordybelse i samtaleteknikker og viden om unge og rusmidler. Der foregik desuden sidemandsoplæring i rusmiddelrelaterede samtaler undervejs i forløbet.

Rekruttering

Inden opstarten af grupperne blev der brugt en del tid på at skabe interesse for projektet og rekruttere relevante unge til de to gruppeforløb. På to introduktionsmøder for kursisterne på ckb holdt gruppelederne oplæg om unge og rusmidler og informerede om hashgrupperne. Der blev her lagt vægt på, at hashgrupperne var et frivilligt tilbud og en mulighed for at blive bedre rustet til at komme i gang med uddannelse/arbejde. Intromøderne blev understøttet af plakater og foldere om hashgrupperne.

Inddragelsen af vejledere og undervisere var desuden et af omdrejningspunkterne i rekrutteringsarbejdet. Medarbejdernes bidrog således til at informere om tilbuddet og skabe kontakt mellem de unge og gruppelederne.

Inden opstarten af grupperne blev der afholdt afklarende samtaler med de interesserede unge. Samtalerne bidrog dels til at afklare, om det var det rigtige tilbud for den unge, dels til at motivere og sætte gang i de første tanker omkring forandringer i hashforbruget.

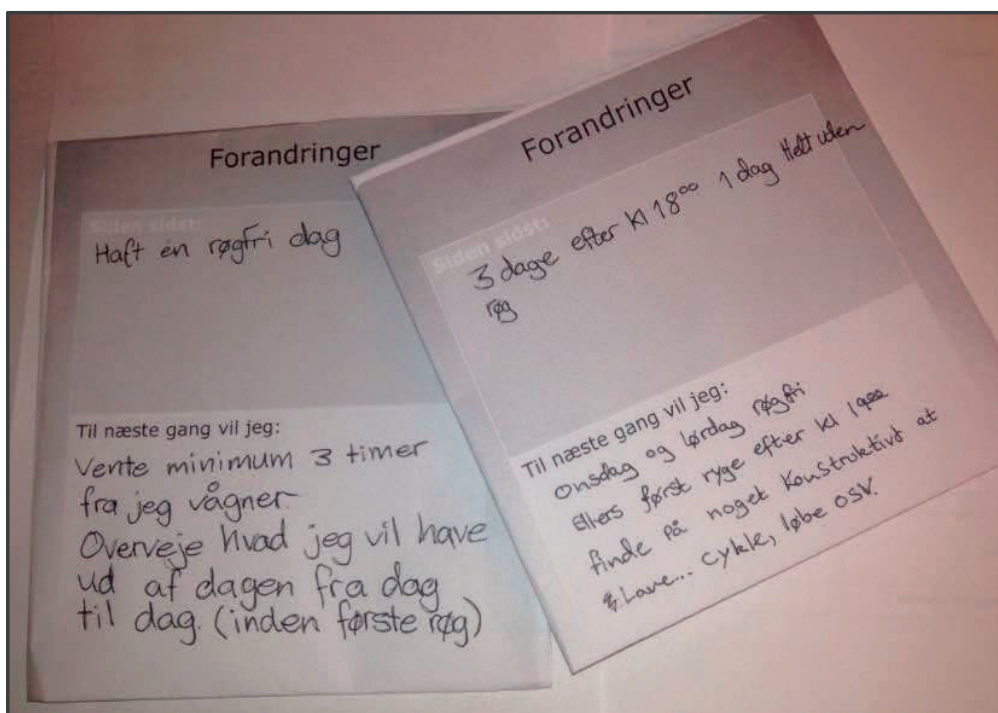
Hashgruppeløb

Hashgruppeløbene bestod af 7 gruppemøder af ca. tre timers varighed, individuelle samtaler samt et gensynsmøde tre måneder efter sidste gruppemøde.

De 7 gruppemøder havde som udgangspunkt den samme form, for at skabe forudsigelighed og tryghed for de unge. Møderne indeholdt bl.a. en "forandringsrunde" og et "dagens tema" f.eks. "kampen om hashen" – hvor de unge lavede hver deres fodboldbane, med mod og medspiller i deres kamp mod hashen. For at understøtte det trygge og behagelige rum startede hvert gruppemøde med morgenmad og sluttede af med frokost.

Gruppemøderne er funderet i en anerkendende, helhedsorienteret og løsningsfokuseret tilgang. De unge skal i første omgang føle sig set, hørt og forstået, for at paraderne sænkes og det bliver muligt at forstyrre deres logikker omkring hashforbruget og derved skabe nye refleksioner og nye handlemuligheder. Udgangspunktet for arbejdet i grupperne er forståelsen af, at der er mange forskellige problematikker og bevæggrunde, der spiller ind på den unges forbrug af hash. Derfor arbejdes der ud fra et helhedssyn og en parathed til at hjælpe den unge på andre områder også.

På første møde var der særligt fokus på at etablere gruppen, skabe kendskab til hinanden og på at skabe et rum, hvor de unge havde lyst til at dele historier og finde muligheder for forandringer sammen. Sidste gruppegang var der fokus på, hvordan de unge kunne holde forandringsprocessen i gang efter gruppeforløbet samt på at markere, at de unge havde været igennem en betydningsfuld proces.

Forandringskema for deltager i hashgruppe på ckb.

Gruppeforløbene indeholdt desuden "ud af huset aktiviteter", der omfattede besøg i U-turn kombineret med cafébesøg, samt enten en gocart-tur eller en cykeltur. Formålet med aktiviteterne var at styrke det sociale fællesskab og dermed bidrage til at skabe et godt og trygt rum for forandringer.

På gensynsmødet, tre måneder efter gruppeforløbets ophør, blev der fulgt op på de unges forandringer i hashforbrug og deres tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse. Der blev desuden lagt en plan for deres videre rusmiddelbehandling, hvis dette var ønsket.

Alle deltagere blev tilbudt 2-3 individuelle samtaler under gruppeforløbet og efter afslutningen blev der yderligere fulgt op med individuelle samtaler efter behov.

Tirsdagsgruppen

- Gruppen sagde om Søren:**
Er gået fra at være rå-ryger til minimums ryger
Du er fuldt engageret, dejlig imødekommende og godt i gang med at finde dig selv
Super cool fyr der er målrettet.
Du er let at snakke med og en fælles fodbold entusiast
Du er en lun og reflekterende fyr og har været givende
Du er målrettet og har 100 km. I timen
Du passer på dig selv
Rigtig god at snakke med – God ven !
Rigtig godt gået med din nedtrapning, håber det holder
Meget imødekommende og virker som en intelligent fyr
Du er målrettet
Du er afslappet og god på en cykel
En målrettet fin fyr, håber du når dit mål
Du er en sød fyr
Du er intelligent og veltalende og du virker som en cool fyr, der ved hvad du vil – Du er stærk og sætte hele tiden nye mål for dig selv.
Fra Intro til rygestop på 7 uger – Du er den mest seriøse – RESPEKT

Når forandringens vinde blæser, er der nogle der bygger læhegn andre bygger vindmøller. Vi ønsker dig en god vind fremover. De bedste hilsner Carina og Kristine

Eksempel på diplom fra det sidste gruppemøde.

7. Deltagerne i de to hashgruppeforløb

I alt deltog 17 unge i hashgrupperne. Der var 9 unge i hver gruppe, eftersom én af de unge deltog i begge hashgruppeforløb⁴. Deltagerne havde en gennemsnitsalder på 22 år.

15 af de unge var mellem 18-24 år, der var den fastlagte målgruppe, mens de sidste to var henholdsvis 25 og 28 år. Disse to blev taget med i grupperne, da de var meget motiverede for at deltage, og eftersom der var en ledig plads på henholdsvis hold ét og to.

⁴ Deltageren der var med i begge forløb havde reduceret sit forbrug af hash i første gruppeforløb og havde et stort ønske om at fortsætte i andet forløb for at reducere forbruget yderligere.

I grupperne var der en overvægt af mænd. Således deltog 13 unge mænd og 4 unge kvinder. Deltagerens debutalder for brug af hash lå mellem 9 og 17 år, med et gennemsnit på 13½ år.

Alle de unge har haft et højt forbrug af hash i en længere årrække (mellem 5 og 12 år) og kun 2 af de unge har tidligere været i behandling for deres forbrug. Stort set alle de unge gav udtryk for, at årsagerne til deres forbrug var, at de benyttede hash som en form for selvmedicinering eller for at få følelsen af at være en del af et socialt fællesskab.

6 af de unge angav at have et forbrug af andre illegale rusmidler end hash. Heraf gav 2 unge udtryk for at forbruget var *problematisk*, mens 4 unge oplyste om et mindre forbrug af for eksempel kokain og ecstasy.

De fleste, 15 ud af de 17 deltagere, var vurderet til matchgruppe 1, der er *jobklare* borgere, som efter jobcentrets opfattelse er parate til at tage ordinært arbejde eller starte uddannelse inden for 3 måneder. Dog fortalte en del af deltagerne om en række andre barrierer for uddannelse og beskæftigelse, udover deres hashforbrug:

- 67 % havde nuværende eller tidligere psykiatriske diagnoser⁵
- 72 % havde andre sociale problemer⁶
- 67 % havde ikke nogen form for arbejdserfaringer
- 83 % havde ikke gennemført en uddannelse efter folkeskolen

Gruppelederne mødte således en gruppe unge, der udover deres forbrug af hash, havde mange andre problemer end rusmidler i deres hverdag.

Ud fra disse karakteristika kan hashgruppeditagerne fra ckb i høj grad sammenlignes med de unge, der indskrives i behandling i U-turn. Debutalderen på 13,5 år, svarer til debutalderen hos unge i U-turns tilbud – et tal der ligger meget lavere end gennemsnittet for danske unge generelt⁷. Forbruget af andre illegale rusmidler end hash lå i ckb-grupperne ligeledes på niveau med U-turns unge, hvor der blandt de unge over 18 år er 33 %, der har et større eller mindre forbrug af kokain, mens 13-14 % har et forbrug af ecstasy og/eller amfetamin.

De unge i hashgrupperne var generelt uafklarede i forhold til uddannelse og beskæftigelse og flere havde adskillige afbrudte uddannelsesforløb, sygemeldinger og udeblivelser fra andre beskæftigelsesindsatser med sig i bagagen. Dette billede er også genkendeligt i U-turn, hvor de fleste over 18 årige ikke har gennemført en uddannelse efter folkeskolen⁸.

Yderligere karakteristik af de unge i hashgrupperne var, at de fleste var helt uafklarede omkring deres hashforbrug og især uafklarede i forhold til at forandre forbruget. Dette er markant anderledes end situationen i U-turn, hvor mange af de unge, henvender sig, når de selv eller deres nærmeste omgivelser er blevet opmærksomme på konsekvenserne af deres rusmiddelforbrug, eller når de selv er afklarede og ønsker rådgivning og behandling.

⁵ ADHD, Posttraumatisk stres, spiseforstyrrelser, depression, mm

⁶ Boligløshed, kriminalitet, tidligere eller nuværende anbringelser, gæld, mm

⁷ I U-turn er den gennemsnitlige debutalder for brug af hash 13,22 for de unge der er indskrevet (Dan Orbe *Fra Labyrinten*, 2011 s.39). På landsbasis har 10 % af alle unge mellem 16 og 20 år i Danmark, prøvet hash inden de fyldte 16 år (Sundhedsstyrelsen).

⁸ Blandt U-turns unge over 18 år har 8 % gennemført en uddannelse efter folkeskolen. Dan Orbe, *Fra labyrinten*, 2010, s.169.

Alle disse forhold betød, at der måtte anvendes en del ressourcer til rekrutteringen til grupperne samt til at hjælpe de unge til at reflektere over forbruget, blive mere afklarede og få øje på gevinster ved at reducere eller ophøre forbruget.

8. Fremmødet i gruppen

Der var generelt stort fremmøde på gruppemøderne og mange af de unge gav udtryk for, at de synes det var et rart sted at være, og et tilbud de havde lyst til at møde op til (se også afsnit 11).

I første gruppeforløb lå det gennemsnitlige fremmøde på 82 %. Der var her mellem 6 og 9 deltagere til gruppemøderne. I andet gruppeforløb var fremmødet 74 %, svarende til mellem 4 og 9 deltagere pr. gang.

2 unge stoppede under forløbet. Den ene på grund af alvorlig sygdom og den anden, fordi hun startede på et selvbetalt højskoleophold. Sidstnævnte blev fulgt telefonisk indtil gensynsmødet.

Fremmødet ligger noget over de 60 % der er gennemsnittet på ckb's andre tilbud.

Gruppelederne understøttede fremmødet gennem løbende kontakt med de unge, der havde brug for det, både telefonisk og på sms mellem gruppegangene. Der blev ligeledes sendt en dagsorden på sms dagen før hver gruppegang. Denne fungerede også som en "kærlig reminder".

9. Resultater og effekt af hashgruppeforløbet

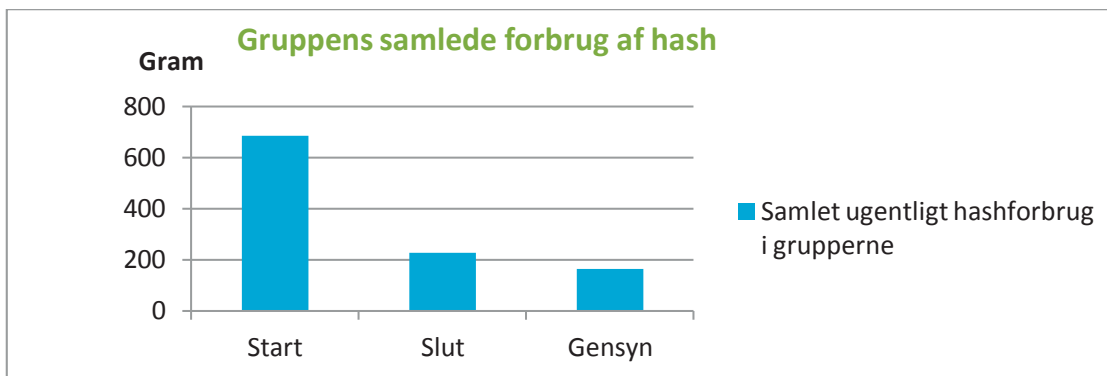
Målet om at de unge, via hashgruppeforløbene, skal ophøre eller væsentligt reducere deres forbrug af hash og andre rusmidler samt forankres i en meningsfuld hverdag (uddannelse, arbejde mm.), blev fulgt op via spørgeskemaer og interviews med de unge.

Udviklingen i deltagernes rusmiddelforbrug

Udviklingen i hashforbrug

Ses der på de unges rusmiddelforbrug ved henholdsvis starten af gruppeforløbet, ved slut og tre måneder efter forløbet, er det tydeligt, at gruppeforløbet har haft en stor effekt på de unge, der deltog.

Som det fremgår af figuren nedenfor har deltagerene reduceret deres samlede forbrug med 76 %.

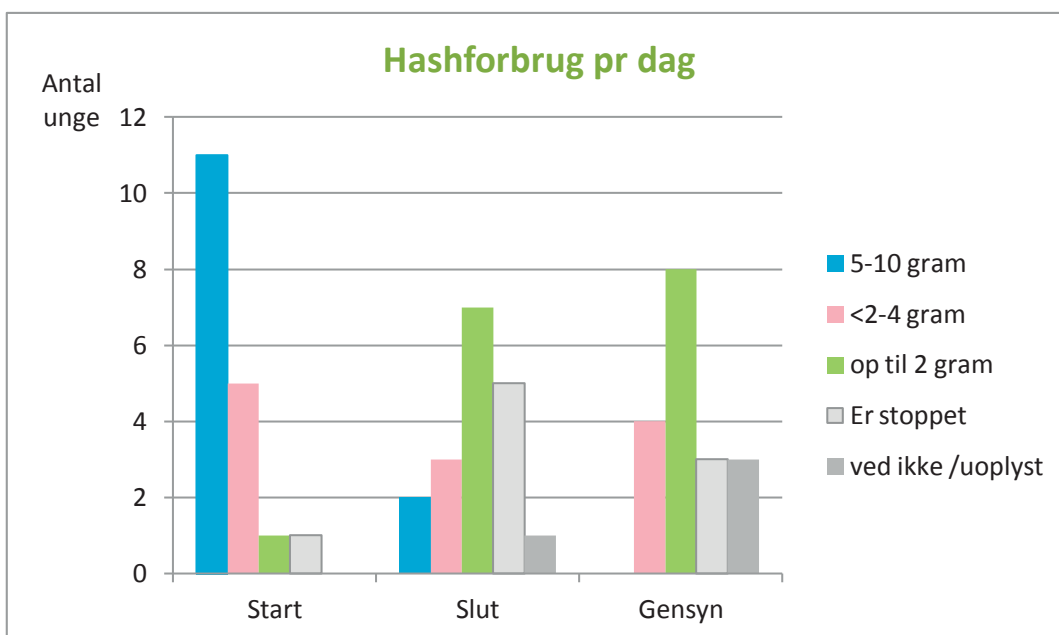

Ved gruppestart angav de unge et samlet forbrug af hash pr uge på ca. 685 gram. Ved slut var dette forbrug reduceret til ca. 227 gram og ved gensynsmødet, tre måneder efter forløbet, var det yderligere reduceret til i alt ca. 165 gram hash om ugen. De unge røg således, samlet set, hvad der svarer til en fjerdedel af det de gjorde ved gruppestart.

Nedenfor ses nærmere på udviklingen i de enkelte deltagernes hashforbrug frem til henholdsvis sidste gruppemøde og gensynsmødet, tre måneder efter afslutningen af gruppeforløbet. Da en af de unge deltog i begge grupper, er hans resultater fra begge forløb talt med.

Ved sidste gruppemøde var resultaterne:

- 4 havde helt stoppet deres forbrug
- 1 havde fastholdt det rygestop, der blev indledt lige før gruppestart
- 9 havde reduceret deres forbrug af hash markant (mellem 46 % og 93 %)⁹
- 3 deltageres forbrug var uændret fra første til sidste gruppegang. Alle disse tre havde reduceret forbruget ved gensynsmødet (se nedenfor)
- 1 var uoplyst

⁹ Deltageren, der deltog i begge forløb reducerede forbruget med 60 % i første forløb og reducerede yderligere i 2. forløb med 57 % fra opstarten i 2. gruppe til gensynsmødet i 2. gruppe. Hans samlede reduktion var på knapt 83 % fra starten i den første gruppe til gensynsmødet i den anden gruppe.

Situationen ved gensynsmødet var at:

- 3 havde stoppet forbruget helt
- 12 havde reduceret mellem 25 % og 91 % fra gruppestart til gensynsmødet (gennemsnitlig reduktion var på 63 %).
- 3 var uoplyst

De tre af de fire deltagere, der havde stoppet deres forbrug under gruppeforløbet, havde fastholdt rygestoppet. Den fjerde, der havde opnået rygestop under forløbet, var begyndt at ryge igen efter sidste gruppemøde og havde ved gensynsmødet et forbrug på halvdelen af startforbruget. Niveaueet var dog fortsat højt med et forbrug på 4 gram hash pr dag.

Deltageren der havde ophørt forbruget ved gruppestart og fastholdt rygestoppet ved sidste gruppemøde, var uoplyst på tidspunktet for gensynsmødet på grund af flytning til anden kommune.

Blandt de 12, der havde reduceret deres forbrug fra startmødet til gensynsmødet, havde:

- 6 reduceret forbruget mellem sidste gruppemøde og gensynsmødet
- 3 fastholdt reduktionen fra gruppeafslutningen (reduktion på 60-82 %)
- 3 deltagere angivet en stigning i forbruget mellem sidste gruppemøde og gensynsmødet.

Som det fremgår af figuren ovenfor, havde 11 af de unge ved gruppestart et massivt dagligt hashforbrug. Deres forbrug lå således mellem 5 og 10 gram/dag (med et gennemsnit på 7 gram/dag).

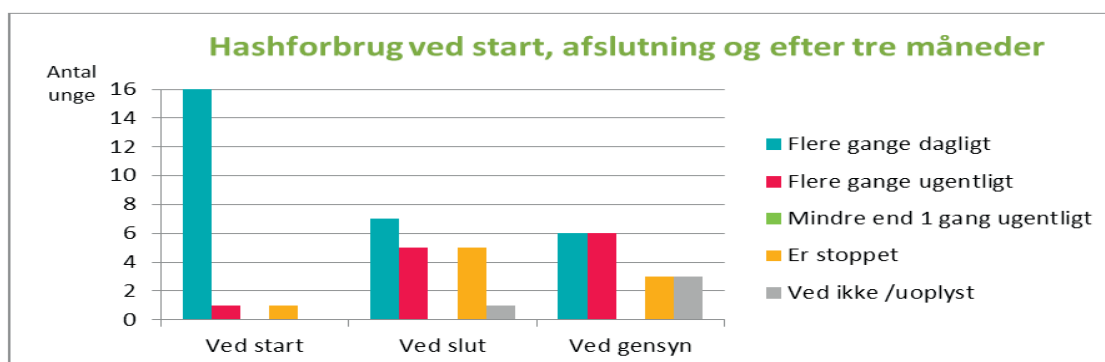
Det ses også at ingen af deltagerne længere havde et forbrug på dette niveau ved sidste gruppemøde, og at dette stadig gjorde sig gældende ved gensynsmødet. Ved gensynsmødet lå det maksimale forbrug på 2-4 gram pr/dag. Fire unge havde ved gensynsmødet et forbrug af denne størrelse.

Otte deltagere reducerede forbruget til 2 gram hash pr. dag eller derunder. Blandt disse røg tre fortsat hash dagligt, mens to røg 5-6 gange ugentligt og de sidste tre røg hash 3 gange pr uge.

Blandt de otte deltagere, der havde reduceret til 2 gram hash pr. dag eller derunder var fordelingen:

- 3 havde et forbrug på 2 gram hash/dag
- 2 havde et gennemsnitligt forbrug på godt 1 gram/dag
- 2 havde et gennemsnitligt forbrug på 0,8 gram/dag
- 1 havde et gennemsnitligt forbrug på under 0,5 gram hash/dag

Figuren nedenfor viser alle deltagernes forbrugsmønster.

Det fremgår af figuren at:

- 16 unge (84 %) røg hash flere gange dagligt ved gruppestart
- Dette tal var reduceret til 6 (33 %) ved gensynsmødet
- Flere unge rykkede fra et dagligt forbrug til et forbrug "flere gange ugentligt"

Alle seks der angav at ryge hash flere gange dagligt ved gensynsmødet, havde reduceret den daglige mængde markant. Blandt de seks, der ved gensynsmødet røg hash flere gange ugentligt, røg fire hash 3-4 gange ugentligt og to røg hash 5-6 gange pr uge. Alle havde samtidigt reduceret mængden af hash pr dag.

Ved gensynsmødet røg seks unge fortsat hash dagligt. Tre af disse unge havde, på trods af væsentlig reduktion, et relativt højt forbrug på 3-4 gram pr dag.

Sammenlignes oplysningerne for deltagernes forbrug ved gruppestart med de unge, der henvender sig i U-turn, ligger det daglige forbrug hos ckb-gruppens unge noget højere, end hos U-turns unge. I U-turn har cirka halvdelen af de unge, der henvender sig, et dagligt forbrug af hash.¹⁰ Dette understreger "belastningsgraden" i ckb-hashgrupperne, og dermed behovet for indsatser adresseret denne målgruppe.

Udvikling i forbruget af andre illegale stoffer

6 af hashgruppernes unge angav ved gruppestart også at have et forbrug af andre illegale stoffer. Af disse 6 stoppede 4 helt deres forbrug. 1 reducerede et forbrug "flere gange ugentligt" til "mindre end én gang om ugen", mens 1 der ved opstarten havde et forbrug "én gang ugentligt" ikke foretog ændringer.

Udviklingen i deltagernes beskæftigelsessituation

Målet om at hashgruppeforløbene skulle understøtte ckb's arbejde med at hjælpe de unge i uddannelse og arbejde, blev fulgt op via registreringer og vurderinger af deltagernes beskæftigelsesmæssige situation ved gruppestart, sidste gruppemøde samt efter gensynsmøderne i september/oktober 2013.

Udvikling mht. uddannelse/ arbejde	Antal	Procent	Situationen ved gensynsmødet / kort efter	Fortsat i rådgivning/ behandling i U-turn
Uvist	1	6 %	Fraflyttet kommunen	
Ingen forbedring	4	23 %	To er fortsat i samme aktiveringstilbud i ckb, En er ikke tilknyttet noget tilbud En er sygemeldt	3
Forbedring	2	12 %	To er i gang med erhvervsafklaringsforløb	1
Markant forbedring	10	59 %	Tre er startet ordinært arbejde Fem er startet ordinær uddannelse To er tilmeldt uddannelse, mens de er i henholdsvis aktiveringstilbud og uden ydelse.	2

¹⁰ På landsplan er det ca. 2,1 % af drengene og 0,9 % af pigerne, der angiver at have røget hash 20 eller flere dage inden for den seneste måned (Dan Orbe Fra Labyrinten, 2011)

Udviklingen i deltageres tilknytning til beskæftigelse og uddannelse viser, at der er sket forbedringer for 12 deltagere (71 %). For 10 af disse er der sket en markant forbedring eftersom 8 er startet ordinært arbejde eller ordinær uddannelse og 2 er tilmeldt ordinær uddannelse. For de sidste 2 gælder, at de er kommet videre i et målrettet afklaringsforløb uden for ckb.¹¹

4 unge har ikke oplevet forbedringer mht. uddannelse eller arbejde i perioden. En blev sygemeldt under gruppeforløbet og én var ikke i noget aktiveringstilbud ved gensynsmødet. 2 af de unge var fortsat tilknyttet samme tilbud på ckb ved gensynsmødet, hvilket vidner om at vejen til uddannelse og arbejde kan være lang for de unge. Mange af de unge på ckb har behov for længere tids afklaring af kompetencer og muligheder og mange har svært ved at fastholde det tilbud, de er startet i.

Det er derfor en stor succes at 8 af de unge i løbet af deres deltagelse i projektet eller kort tid efter forløbet, er kommet i arbejde eller uddannelse og at yderligere 2 skal starte ordinær uddannelse i nærmeste fremtid. De unges egne tilbagemeldinger vidner om, at deres ophør eller reduktion i hashforbruget har haft en stor betydning for deres mentale og fysiske overskud og for deres muligheder for at ændre egen situation mht. uddannelse og arbejde mm (se også afsnit 10 og 11).

Brobygning til rådgivning/behandling

Målet om at støtte de deltagende unge til at gå videre i yderligere rådgivning/rusmiddelbehandling, hvis der var behov, blev efterlevet i det omfang, at 6 unge efter deltagelsen i hashgrupperne gik videre i samtaleforløb/behandling i U-turn. Yderligere én ung fik enkelte rådgivningssamtaler på ckb med gruppelederen fra U-turn efter gensynsmødet.

De 6 unge fik først samtaler i U-turns rådgivning. Herefter valgte 3 at blive indskrevet i U-turns gruppebehandling (aftengruppe/tirsdagsgruppe). En stoppede igen efter kort tid.

At i alt 6 unge havde behov for yderligere rådgivningssamtaler/behandling i U-turn vidner om, at de unge kan have brug for støtte ud over de 7 hashgruppemøder og de afholdte individuelle samtaler. Det er gruppeledernes vurdering, at de omtalte 6 unge højst sandsynligt ikke ville have søgt hjælp til at reducere/stoppe deres rusmiddelforbrug, hvis de ikke havde fået hjælp via hashgruppeforløbet.

Gruppelederen fra U-turn peger desuden på, at flere af de unge, der deltog i gruppeforløbene på ckb kunne have haft gavn af at modtage yderligere samtaler efter forløbet eller blive indskrevet i behandling. Det var imidlertid ikke muligt at motivere alle de unge, der havde behovet.

Denne vurdering understøttes af, at mange af de unge fortsat havde et højt hashforbrug ved gruppeafslutningen, selvom de havde reduceret markant under forløbet.

¹¹ Da én af de unge deltog i både hashgruppe ét og to er der kun registreret data om den beskæftigelsesmæssige situation for 17 deltagere.

10. Deltagernes oplevelse af forandringer

De unges udsagn ved "forandringsrunden" på gruppemøderne, i spørgeskemaer og på de efterfølgende interviews vidner om, at de oplever, at gruppeforløbet har haft stor effekt og understøttet vigtige forandringer.

En af de unge fortæller bl.a.:

"Jeg har virkelig fået givet mig selv nogle mentale skuldreklap. I starten lavede jeg et regnskab over hvor meget jeg egentligt røg i løbet af en uge. Den første uge noterede jeg, at jeg havde røget 53 joints, og sidste gang havde jeg røget 2."

Flere af de unge lægger vægt på at de har fået mere mentalt overskud, er blevet mere bevidste om sig selv og om sammenhængen mellem hashforbruget og de øvrige problematikker i deres liv.

To unge fortæller blandt andet:

"Jeg synes jeg er blevet mere social. Jeg tror jeg har haft tendens til bare at lukke mig lidt inde i mig selv og bare sidder derhjemme og ryge. Men jo mere jeg har skullet trappe ned, jo mere har jeg tænkt over at udfylde mine dage med aktiviteter – og så er det sociale bare kommet lige efter."

"Jeg synes jeg er vågnet op på en eller anden mærkelig måde. Jeg ser ting fra andre synsvinkler. Ikke det hele, det er ikke en total omvæltning, men jeg ser bare tingene på andre måder. Før stod jeg op om morgenen og tænkte: Jeg gider bare ikke af sted. Efter jeg har fået skåret ned, er jeg blevet, hvordan skal jeg sige det? Skarp! Hvis jeg for eksempel har problemer med kæresten, ved jeg nu hvad hun taler om. Før i tiden anede jeg det ikke".

Andre fortæller også om kontrollen over rusmiddelforbruget og sammenhængen mellem det psykiske og fysiske overskud:

"Havde du spurgt mig for et år siden, om jeg havde gidet stå op kl. 7.30 hver morgen og cykle 9 kilometer til Amager, så havde jeg ikke gjort det. Så var jeg kommet for sent. Men alligevel har jeg ikke haft en eneste sygedag eller er kommet for sent, fordi jeg har overskuddet til at stå op om morgenen. Ikke fysisk overskud – men psykisk overskud."

"Ja altså - alle de dage hvor jeg ikke ryger, laver jeg ting. Derhjemme får jeg mere ud af mine dage og så har jeg fået det her mentale overskud."

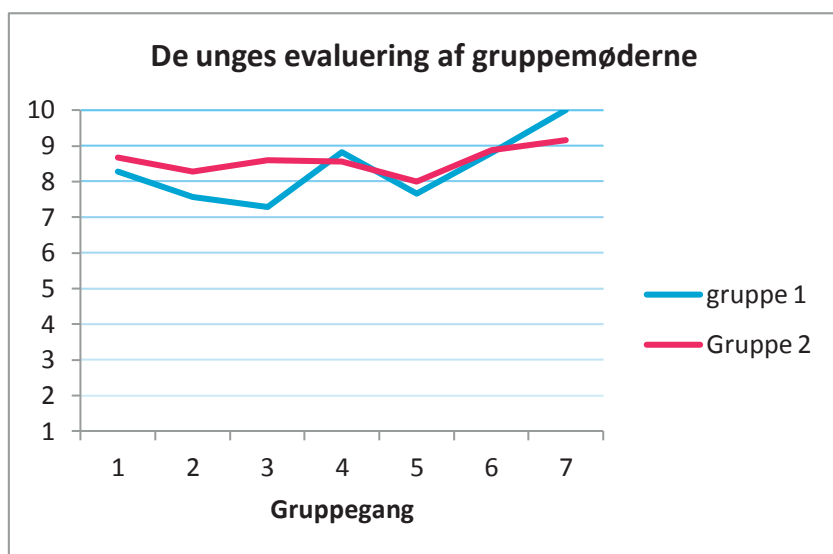
I spørgeskemaerne, de unge udfyldte ved gruppeafslutning og gensynsmødet, skriver de desuden om forandringer i form af forbedrede familierelationer, bedre boligsituation og økonomi og forbedret nattevæn. En nævner også at have fået styr på sit alkoholforbrug og én skriver, at han endda ryger færre cigaretter.

Flere lægger vægt på, at de har fået tænkt meget på fremtiden, hvilket stemmer fint overens med de forandringer der er sket i mange af de unges uddannelses- og jobsituation.

11. Deltagernes oplevelse af gruppeforløbet

De unges oplevelse af de enkelte gruppemøder fremgår af de spørgeskemaer, de besvarede efter hvert møde samt af interviewene efter hashgruppeforløbene.

Af spørgeskemaerne fremgår det, at deltagerne score af de enkelte gruppemøder lå forholdsvis højt gennem hele forløbet. Deltagerne blev spurgt om, hvor vidt de følte sig "hørt, forstået og respekteret", om det der blev talt om, var vigtigt for dem, om hvor vidt "gruppens måde at være sammen på/arbejde på passede til ham/hende og sidst hvor vidt de oplevede, der manglede noget i dagens gruppemøde. Alle fire spørgsmål kunne besvares ved afkrydsning på en smiley-skala fra 1 til 10.

Som det fremgår af figuren lå de unges gennemsnitlige vurdering af gruppemøderne mellem 7,2 og 10. De enkelte unges score lå på mellem 4 og 10 med flest scoringer omkring gennemsnittet.

Også interviewene vidnede om stor tilfredshed med forløbet. De unge lagde vægt på det sociale fællesskab og den ufordømmende stemning på gruppemøderne. En af de unge udtrykte det således:

"Det har været fedt, at man kan sidde i et fora og snakke, og folk kan relatere sig til, hvordan man har det. Bare sidde helt åbent og ærligt uden folk dømmes én. Det har jeg slet ikke været vant til"

Om gruppemødernes form og indhold fortalte en ung:

"Det har også været godt at vi udelukkende har arbejdet fremadrettet – og det ikke var en psykolog, der sidder og siger "hvorfor begyndte du at ryge og så videre", men at det meget mere handler om, at det nu er sådan her, og om hvad der skal ske i næste uge og på længere sigt."

De unge pointerede også vigtigheden af de individuelle samtaler. For flere unge kunne gruppeforløbet ikke stå alene, da der dels var områder i de unges liv, de ikke havde lyst til at dele i gruppen og dels områder, der krævede mere fordybelse og refleksion.

Ved interviewene fremhævede deltagerne, at de to gruppeledere var "sjove og søde" og supplerede hinanden godt med henholdsvis den rusmiddelfaglige viden og ekspertisen inden for beskæftigelse og aktiveringsforløb.

”Ja, og så er de jo en rigtig god kombination sammen. Når man snakker om hash, for eksempel, er det [U-turn medarbejder], der tager styringen – fordi hun arbejder i U-turn og hun har hørt det hele før og ved hvad hun snakker om. Og det er ikke fordi [ckb-medarbejder] ikke gør det, men hun er måske mere kompetent til rent praktiske ting og har hjulpet mig rigtig meget. Jeg har lige fået en praktikplads, hvor jeg startede i går. Og det er udelukkende på grund af hende.”

Flere af de unge lagde vægt på at ckb-vejlederen kunne hjælpe med at ”undersøge ting”, etablere kontakt til en UU-vejleder, hjælpe den unge til nyt aktiveringstilbud mm.

Gruppeledernes løbende kontakt til de unge via sms'er og telefonopringninger, der huskede dem på gruppemøderne og fortalte om hvad der skulle ske, blev også fremhævet som meget positivt.

Om de to gruppeledere fortalte to unge desuden:

”De var over alt forventning. Jeg havde forventet en tør gut og en tør dame, der bare fortalte os, hvordan vi skulle leve livet – men så kom der faktisk to rigtig flinke damer. De var rigtig lette at snakke med ”

”De har også været gode til, når man kom - og det måske ikke var gået så godt i ugen - og man måske havde røget mere, end man havde lyst til, eller tænkt sig at gøre. At de så stadigvæk fandt de positive ting frem. Det gjaldt alle, at det alligevel hver gang endte med, at man fik ros på en eller anden måde.”

De unge lagde fortalte også, at det var godt at høre de andres historier, ikke føle sig alene om problemerne og at blive inspireret af hinandens idéer til hvordan man kunne reducere hashforbruget.

I interviewene lagde de unge desuden vægt på at tilbuddet om hashgrupper var placeret på ckb. En ung udtrykte det således:

”Du får overvejet det hurtigere og det er nemmere at gøre noget ved det – og komme i gang. Jeg kender mange af de andre tilbud, der er i København, men jeg har aldrig fået gjort noget ved det, fordi jeg har tænkt ”nej, det bliver ikke lige nu, men senere” og så blev det senere og senere og senere.”

På spørgsmålet om hvor vidt de unge havde forslag til ændringer, svarede flere unge, at de ville ønske forløbet var længere, og at der var flere ”ud af huset aktiviteter”. Ved gensynsmødet i gruppe 2 blev de unge også enige om, at det nok havde styrket det sociale fællesskab endnu mere, hvis aktiviteterne var blevet placeret først i forløbet.

12. Deltagervurdering af tema- og kursusdage

Ckb-medarbejdernes oplevelse af eget udbytte af kompetenceudviklingsaktiviteterne fremgår af deres spørgeskemasvar fra kursusdagene samt af interviews med en nøgleperson og gruppelederen fra ckb.

I alt deltog ca. 60 medarbejdere i den halve temadag i januar. Blandt disse svarede desværre kun 19 på spørgeskemaet. Dette skyldes bl.a. at en del måtte gå lige inden temamødet var slut. Der bør derfor tages forbehold for den lave svarprocent.

De 19 besvarelser giver et billede af tilfredshed med indhold og udbytte af temamødet. 14 angav, at de "i høj grad" kan anvende indholdet af temamødet, når de møder unge med rusmiddelproblemer, mens 4 svarede "i nogen grad". En havde ikke besvaret dette spørgsmål. På spørgsmålet om deres tilfredshed med formidlingen af indholdet på temamødet svarede 14 at de "i høj grad" var tilfredse, mens 5 svarede "i nogen grad".

Af kommentarerne i skemaerne fremgår det, at oplæggene gav viden og inspiration til, hvordan man kan gribe samtalen an med den unge, bruge nysgerrigheden og være undersøgende på "alt det bagvedliggende – der kan være årsag til misbruget".

Evalueringen af kursusdagen for nøglepersonerne viste, at de 8 der deltog, alle oplevede at kursusdagen "i høj grad" (6) eller "i nogen grad" (2) var anvendeligt i mødet med de unge på ckb, samt at kurset havde levet op til deres forventninger. Flere skrev, at de på baggrund af kurset oplevede sig mere kompetente til at kunne tale med de unge om hash og henvise videre. Dog efterlyste en af nøglepersonerne, i evalueringsskemaet, mere "dybde i teori/praksis" samt "større klarhed om nøglepersonernes rolle" på ckb.

Ved et interview udtalte en af nøglepersonerne endvidere:

"I det øjeblik, der er en åbning, ville jeg ikke være bange for at tage snakken. Så rykker vi. (..) Det her med at pejle dem i en retning, det synes jeg er nemmere, når der er et tilbud direkte til dem. Det har gjort at samtalen har haft mere sigte og ikke bare er en orientering."

Gruppelederen fra ckb gav også udtryk for, at hun følte sig bedre rustet til at tage samtaler med unge om rusmidler – både individuelt og i grupper, efter deltagelse i kursusdagene i U-turn og sidemandsop-læring.

"Jeg har lært noget nyt, for jeg har ikke tidligere haft hash som specifikt samtaleemne før. Det har jeg fået både gennem vores samarbejde i projektet og gennem de kursusdage, jeg har deltaget i."

Disse input tyder på at kompetenceudviklingsindsatserne har bidraget til opfyldelse af målene om at give medarbejderne "indsigt i rusmiddelrelaterede problematikker og forskellige handlemuligheder for opsporing og tidlig indsats" og om at "gøre det lettere og mere naturligt for medarbejderne at tale med unge om rusmidler". Det er imidlertid svært at vurdere om deltagerne på den halve temadag oplevede, at kompetenceudviklingen var tilstrækkelig. Det samme gælder for temadagen for nøglepersonerne.

Det skal slutligt nævnes, at begge gruppeledere oplevede, at kursusdagene havde afgørende betydning for at projektet blev en succes. At ckb medarbejderne har fået ny viden og nye måder at møde de unge på, har gjort at de tør tage snakken med de unge om rusmidler, og at de unge har haft lyst til at melde sig til hashgruppetilbuddet.

13. Konklusion

Hashgrupperforløbene på ckb har i høj grad bidraget til at understøtte BIF, SUF, SOF-strategiens mål om at fremme sundheden og beskæftigelsen for de mest udsatte ledige i København, og hjælpe dem til at fastholde/opnå beskæftigelse.

Resultaterne viser at projektets mål om at de unge skal *ophøre/væsentligt reducere deres forbrug af hash og andre rusmidler* i høj grad er opfyldt. Således havde i alt 14 af de 17 deltagere (82 %) enten stoppet eller reduceret deres hashforbrug markant i perioden fra gruppestart til gensynsmødet.

Ved gensynsmødet:

- Havde 3 stoppet forbruget helt
- 11 havde reduceret mellem 25 % og 91 % fra gruppestart til gensynsmødet
- 3 var uoplyst

Det lykkedes således for 3 af deltagerne at ophøre med deres hashforbrug under gruppeforløbet. Yderligere én stoppede forbruget i en periode, men havde ved gensynsmødet genoptaget hashforbruget, dog på et niveau, der lå på halvdelen af startforbruget. Blandt de 3, der var uoplyste havde 1, ved sidste gruppemøde, fastholdt et hashstop, der var indledt kort før første gruppegang. Da hun fraflyttede kommunen inden gensynsmødet, vides det ikke, om hun fastholdt sit rygestop efter forløbet.¹²

De 12 unge, der fortsat havde et forbrug af hash ved gensynsmødet, havde alle reduceret væsentligt. Seks af disse røg fortsat hash daglig, mens to røg 5-6 gange pr uge og fire røg hash 3-4 gange ugentligt. Blandt de seks unge, der fortsat røg dagligt ved gensynsmødet, havde tre et højt forbrug på 3-4 gram pr dag. Dette indikerer, at der er lang vej for mange af de unge, til at komme helt ud af det problematiske forbrug.

Af de seks unge, der samtidigt havde et forbrug af andre illegale stoffer, stoppede fire helt, mens én reducerede væsentligt og den sidste, der havde et forbrug "en gang ugentligt" ikke foretog ændringer.

Målet om at forankre de unge i uddannelse eller arbejde blev også i vid udstrækning opfyldt. Ved gensynsmødet var der således sket væsentlige forbedringer for 10 af de 17 deltagere, mens to var godt på vej.

- 8 var startet i ordinært arbejde eller ordinær uddannelse
- 2 var tilmeldt ordinær uddannelse
- 2 var kommet videre i et målrettet afklaringsforløb uden for ckb

¹² De sidste to uoplyste frafaldt under gruppeforløbet på grund af sygdom eller højskoleophold.

2 af deltagerne var fortsat i samme aktiveringstilbud ved gensynsmødet, hvilket underbygger at mange unge, der tilknyttede ckb, har behov for længere tids afklaring, inden de kan komme i videre. For disse unge er fremmødet i ckb de første vigtige skridt.¹³

De unges tilbagemeldinger viser, at de unge selv oplevede stort udbytte forløbet. Ud over udviklingen i deres situation mht. uddannelse og beskæftigelse, nævner de unge forandringer i form af forbedrede relationer til familie og kærester, psykisk og fysisk sundhed, bolig, økonomi mm. Tilbage meldingerne vidner i høj grad om, at projektet har levet op til målene om, at motivere til forandring og herunder at hjælpe de unge, til at blive klogere på sig selv og på hashens betydning i deres liv.

Det er tydeligt at hashgruppetilbuddet nåede ud til en gruppe unge, der i høj grad har brug for en indsats. Erfaringerne har vist, at der på ckb er mange unge, der har et rusmiddelforbrug, der ligger på samme høje niveau, som hos de unge, der indskrives i U-turn. De unge opsøgte ikke selv hjælp, men kunne nås gennem den lokale oplysnings- og rekrutteringsindsats, der blev gennemført på ckb. Det havde stor betydning, at der var kompetencer og ressourcer til stede til det motiverende arbejde, samt at tilbuddet blev etableret i ckb's egne lokaler.

Målet om at støtte de unge til eventuel yderligere behandling blev delvist opnået. 6 unge fortsatte i rådgivning eller behandling i U-turns tilbud efter gruppeforløbet og det vurderes at endnu flere af deltagerne kunne have gavn af at få yderligere rådgivning/behandling. En tredjedel af de unge havde således et stort rusmiddelforbrug, selvom de havde reduceret forbruget under forløbet. Dette tyder på, at der for de unge på ckb kan være behov for enten længere forløb eller mere intensiv brobygning til videre behandling. Dette underbygges af nogle af de unge, der i interviewene gav udtryk for at gruppeforløbet var for kort.

14. Anbefalinger fra projektstyregruppen

På baggrund af erfaringerne i projektet har den lokale styregruppe samlet en række anbefalinger til etablering af lignende indsatser:

➤ **Inddragelse af undervisere, vejledere, mentorer m.fl.**

Det er af afgørende betydning, at der indtænkes kompetenceudvikling, der giver medarbejderne indsigt i rusmiddelrelaterede problematikker og handlemuligheder for opsporing og tidlig indsats. Kompetenceudviklingen understøtter, at det bliver mere naturligt for medarbejderne, at tale med unge om rusmidler, og at de kan indgå i arbejdet med at rekruttere/motivere unge til gruppeforløbene.

➤ **Oplysning via plakater, intranet, informationsmøder mm.**

Som optakt til gruppeforløbene er det vigtigt at sikre synlighed og "reklamere" for tilbuddet i et sprog og en form, der appellerer til de unge.

¹³ De sidste 3 unge var henholdsvis sygemeldt, fraflyttet kommunen eller "uden aktiveringstilbud" ved tidspunktet for gensynsmødet.

- **Gruppeledere med hhv. lokalt kendskab og erfaring fra rusmiddelbehandling**
Et tæt samspil mellem en gruppeleder med lokal ekspertise, der har stor erfaring med institutionens målgruppe, og en gruppeleder med rusmiddelfaglig viden og erfaring med samtaler og behandling af unge med rusmiddelproblemer udgør en stor styrke, og sikre at der arbejdes "hele vejen rundt" om den unge.

- **Etablering af en lokal styregruppe**
Deltagelse af gruppeledere og ledelsesrepræsentanter fra institutionen og behandlingsstedet giver mulighed for at målrette styring, inddrage relevante aktører og interessenter og understøtte en god proces.

- **Lokal placering af indsatsen**
Afholdelsen af gruppeforløbene der hvor de unge færdes i hverdagen, gør det muligt at rekruttere unge, der ellers ikke søger rådgivning/behandling og understøtter samtidigt et højt fremmøde.
Ligeledes er det af stor betydning at gruppeledere kan træffes på lokaliteten og kan tage individuelle samtaler med de unge.

- **Tilrettelægge gruppeforløbenes længde efter behov og sikre intensiv brobygning til behandling**
Det kan overvejes at etablere længere gruppeforløb samt tilrettelægge individuelle samtaler og brobygning til behandling efter behovene på den enkelte institution.

BLANDIG I BYEN

KØBENHAVNS KOMMUNE
Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen